

OBRITNIK

Političen in strokovnjašk list za obrtni stan.

„Obrtnik“ izhaja 8. dan vsacega meseca in velja celo leto s pošiljanjem na dom vred 1 gld. 50 kr. — Za pol leta 75 kr. — Za četrt leta 40 kr. Posamične številke 15 kr. — Uredništvo Preširnov trg št. 3 — Naročnina in inserati sprejemajo se v „Narodni Tiskarni“ Gospodske ulice št. 12. — Dopisi in poročila sprejemajo se v slovenskem i nemškem jeziku. — Inserati se računajo 3stopna vrsta za 1krat 4 kr. za večkrat ceneje.

Ljubljana 8. maja 1889.

Časnikarska dolžnost nas veže, zabilježiti nekaj dogodkov preteklih dni, čeravno se nam zdi da ostanejo brez praktičnih nasledkov. Kedor opazuje naše delovanje v političnem življenju, ta vé, da je smoter naših naporov obrnjen bil na to; da bi se oživel in ojačil dosedaj nepoznani slovenski obrtni stan, v ogrambo svojih duševnih pravic in gmotnih interesov. Naše delo šlo je na to, da povzdignemo stanovsko zavednost, občutke za stanovsko čast in vzajemnost različnih strokov. To delo bilo je tem bolj potrebno, ker se v sedanjih časih mnogi faktorji bavijo s socijalno politiko, in se je tedaj bati, da nepoklicani zdravniki brez našega sodelovanja ne spravijo s svojimi zdravili našega stanu v kake nove bolezni. Vsak stan sam najbolje vé, kje ga čevelj tišči! Vsak stan ima mej sabo tudi nekaj mož, ki na podlagi lastnih skušenj poznajo pripravne pripomočke za zboljšanje stanja svojega stanu! Na tej podlagi stoječi upali smo obrtni stan pripraviti na to, da bi ne gledé na desno in levo v svojem socijalnem in političnem teženju varoval samostalno svoj pravi interes!

Ta obrtniški interes pa ni v protivji z interesi drugih stanov niti v protivji z interesi našega naroda. Okrepljenje in samozavest slovenskega obrtništva koristila bi tudi narodnim idejam, in teženju našemu po samoupravi. Zategadelj razmotrivali smo naše zahteve večinoma z namenom odstraniti predsodke katere so imeli drugi stanovi proti nam. Trudili smo se dokazati, kako važen faktor je prospch obrtnije pri drugih narodih, kjer ima meščanstvo prvo besedo v političnih stvareh. Hodili smo pri vsem tem mirno pot; nadejaje se, da socijalne razlike našega naroda, — katerega nekateri demokratičnega nazivajo, — niso tolike, da ne bi bilo moč obrtništvo vsprejeti kot enakopraven faktor v javno življenje.

To naše delovanje trpi vže mnogo let. Od tistega dne, ko smo na živo prošnjo naših stavbenih obrtnikov napravili prvo peticijo za oddajo stavbenih del mesto generalnemu podvzetniku, — različnim malim obrtnikom; — šlo je takrat za dobavo zidanja porotnega poslopja v Ljubljani, do zadnjega časa igral je ta obrt jedno glavnih vlog pri naših naporih!

Storili smo za te obrti mnogo korakov celo pri deželnem predsedništvu in glavarstvu! Ni čuda tedaj, da nas je znana zadeva teh obrtij speljala v svojih posledicah konečno skoro na politično polje in da smo, zopet na izrečno prošnjo prizadetih skušali pripomoči njunim, — po naših nazorih opravičenim zahtevam, — do veljave.

A, če smo kedaj opravljali nehvaležen posel, — ne hvaležnejšega pač nikoli! Kedor je bral izjave teh obrtnikov gledé oddaje kamnoseških in mizarskih del v tukajšnjih časnikih, misliti je mogel, da bode težko računati nasprotnikom njihovega teženja. „Aber man liess Berge kreisen, damit eine Maus zum Vorschein kamm!“

Vsa odločnost, ki se je pojavljala v inseratih, gostilnah, da celo v sejah obrtnega društva; izginila je kakor kafra na odločilnem mestu! „Muth liegt nicht auf den Strassen!“ pel je nožar Hoffmann neko leto o volitvah za mestni zbor in to pokazali so tudi naši obrtniki s svojim nedoslednim postopanjem!

Mi poznamo naše družbene razmere: vemo, da je sila težavno, kazati mej svetom ono mišljenje, kakoršnega se izraža v gostilnah in zasobnih zborovanjih; a jedno smemo po vsej pravici tirjati in to je, da naj nihče v bodoče nikogar ne speluje na led, če nima poguma hoditi za njim! Obrtniki, ki mirno spravijo očitanja, kakersne smo čuli pri volilnih shodih; — društvo, kojega si npa navzlic temu, da je predsednik njegov po Najvišji milosti odlikovan, neki mestni odbornik tako

Listek.

Rokodelci in zadruga (Zünfte).

(Konec.)

Nekatere zadruga so uživale pri pomočnikih posebno spoštovanje, druge pak so bile pri njih na tako slabem glási, da se ni vánje hotel in smel vpisati noben „pošten“ pomočnik. Če je šel takšen na svojem potovanji dalje in so zvédeli pomočniki in mojstri tistega kraja, da je delal pri taki razvpiti zadrugi, napeli so vse močí, da ni dobil v njihovem kraji dela, razven če se je odkupil in tako bil zopet „pošten“. Celó gosposke so kovale iz te razvade svoj dobiček in pozivale rokodelce sosedne razkričane zadruga, naj se vpišejo v njihovo povsod slavljeno zadrugo.

Tekom časa so postali pomočniki tako predrzni, da so zahtevali od mojstrov in celó od gospósk, naj jim vpiše v doučni list posebne klavzule n. pr., da so vodili njihove starše, gredoče k poroki v slovesnem sprevedu po cestah do cerkve itd.

Osnovali so redna sodišča ter sodili v njih pomočnike in mojstre. Obsojali so n. pr. take, ki so popustili rokodelstvo in stopili v kaki graščini v službo. Če je hotel takšen pomočnik zopet rokodelčiti, moral je prej opraviti kazen in se odkupiti pri svojih drúgih.

Pred zaroto pomočnikov ni bil noben mojster varen; klicali so mojstre prédse in jim propisovali raznovrstne nespametne pogoje. Ako se niso hoteli ravnati po njih, obsojali so jih v kazni; če jim niso hoteli kazni plačevati, pozvali so vse pri tacih mojstrih službujoče pomočnike, naj denejo takoj delo iz rok in si poiščejo druge mojstre. Pomočnike, ki se niso marali udati ti zahtevi, razglasili so „nepoštenimi“. V nekaterih krajih ni smel delati noben pomočnik pri mojstrih, kateri so dajali snažiti nože in vilice ne s kamnom, ampak s škajo („Hammerschlag“). Marsikatera zadruga ni hotela vsprejeti sina, čegar oče je zakrivil kakšen zločin. Mojstra, ki je imel kakov zločin na vésti, morali so takoj vsi pomočniki popustiti, četudi se je izkazalo, da so ga po krivem zaprli. Upori pomočnikov so bili časih tolike, da jim celó gosposke niso bile kós.

ignorovati, da v pričo tega predsednika pravi, da za obstanek tega društva niti ne vé, taki obrtniki in tako društvo ne more zahtevati, da bi se kedo nanje več oziral, nego se mu ljubi!

Jako neprijetni dogodki pokazali so, da naši obrtniki niso dovolj prebujeni, da bi mogli samostalno nastopiti. Če se pa posamniki upajo na dan z mišljenjem svojih tovarišev, očita se jim, da so le postreški kake druge stranke! In ko bi ravno nasprotno ravnali, govorila bi druga stranka isto!

Zato pa je primerneje, da se v bodočnosti ne izpostavljamo blamaži, tisti sodrugi, kojim smo odsvetovali javen nastop, sprevidili bodo sedaj, da smo imeli prav. Stan, pri katerem so mogoči dogodki kakoršne smo opazali v opisanih slučajih in pri volitvah III. in II. razreda za mestni zbor; pokazal je javno da mu manjka stanovske zavednosti in občutka stanovske vzajemnosti.

S takim postopanjem pokažejo posamniki, da pač razumijo svoje osobne interese in koristi varovati, a da manjka gesla: „Jeden za drugega!“

In s tem pomanjkanjem bomo v prihodnosti morali računati!

Obrtni shod v Pragi.

Pred kratkim bil je v meščanskem shajališči v Pragi mnogobrojno obiskan obrtni shod. O predmetu, o kojem je imelo biti posvetovanje, poročal je gospod poročevalec Tomaz Rebek in je v uvodnem govoru svojem naglašal, da se morajo pridržati v obrtnem redu vse določbe, za katere so se poganjali že desetletja obrtniki; pred vsem dokaz sposobnosti in pa dolžnost osnovati zadruga. Te določbe ne omejujejo svobode, temveč merijo le na to, da se uvede red v obrt, to pa ni nazadovanje, temveč napredovanje.

Potem je utemeljeval poročevalec dvaintrideset predlogov, kako naj se premeni obrtni red. Ti se glase:

V § 1. se imajo rokodelske obrti naštetih po vrsti. Razen sedaj veljavnih rokodelstev naj se uvrsti mej nje še: barvarstvo, izdelava urnih okrovov, vlihanje črk, milarstvo, suknarstvo in tkavstvo (oziroma tudi druge obrti, ki to žele in so za to pripravne). Tudi posestniki tovarniških podjetij, katera se bavijo z izdelavo rokodelskih izdelkov, bi tudi morali dokazati, da so sami zmožni dotičnega obrta. Z zakonom se ima točno določiti pojem tovarniško vršbenega podjetja in domače industrije.

V § 13. bi se moralo določiti, da ima obrtno oblastvo v osmih dneh rešiti oglasila obrta in sicer tako, da oglasila vzame na znanje ali ne. Dokler se ne uroči rešitev, se vršba ne sme pričeti, izimši, če se v osmih dneh ni uročila rešitev.

V § 14. odstavek 1 se imajo izpustiti sledeče besede: „ali v kakej dotičnem obrtu podobnej vršbi.“ Od-

Od pomočnikov pridemo napósled k učencem. Pri nekaterih rokodelstvih, n. pr. pri kováčih so morali starši dokazati, da je učenec, ki so ga pripeljali k mojstru, poštenega zakonskega stanú. Pri pádarjih so zahtevali od učenca, da je znal brati in pisati, vrhu tega so želeli, da je vsaj nekoli študiral, če so dopuščale to razmere, čas in kraj. Šele od leta 1770. dalje so se morali pádarji in ranocelniki šolati na kaki medicinski fakulteti ter niso smeli pripravljati zdravil, ako se je nahajala v istem kraji lekárna. Do leta 1548. se ni mogel fant iti učiti rokodelstva, katerega bi se bil hotel. Nekateri rokodelci niso vsprejemali v pouk sinov sodniških slug, biričev, godcev, póljskih, gózdnih in nóčnih čuvájev, grobokópov, beráških strahóv, čolnárjev itd. Cesárski ukaz iz leta 1548. je to razvado prepovedal, vendar pak je še dovoljeval, da so odrivali sinove kožedirske še dalje. Šele kožedírski otroci tretjega koléna so se mogli oglasiti za vsako rokodelstvo, toda le tačas, če so se njihovi očetje živeli najmenj trideset let s kacim „poštenim“ rokodelstvom, kar pa kožedírstvo ni bilo.

Učencev mojster ni mogel vsprejemati v pouk toliko,

stavek 2. (Dostavek) naj se glasi: Načelnik zadruga lahko odreka potrjilo spričevala, če se učna pogodba ali delavsko razmerje ni bilo oglasilo pri zadrugi, ali če se je preveril, da obrtnega razmerja niti bilo ni. Odstavek 3. oziroma naredba ministerstev trgovine in notranjih zadev z dné 17. septembra drž. zak. št. 149 se imata popolniti z določbo, da se onemu, ki se več nego šest let ni pečal z obrtom, poprejšnja pomočniška leta ni majo uštevati v zakoniti ali od zadruga odločeni čas pomočnikovanja. — Odstavek 5. naj se tako premeni, da bodo tudi oni, ki so dovršili strokovne učilnice, morali dokazati, da so bili vsaj dve leti pomočniki, če hočejo začeti obrt. Odstavki 6, 7 in 8 o dispensu naj se pa izpuste.

V § 36. se mora v odstavku 2 zadnji stavek glasiti: „ki imajo o tem zaslišati zadruga onih obrtov, za katerih opravičenje ali interese se gre.“

§ 37. naj bi določil, da ima vsak obrtnik pravico, izdelovati jedino izdelke onega obrta, katerega je oglasil in za katerega je dokazal sposobnost. Če za izdelavo in izvršitev svojih izdelkov potrebuje del sezajočih v druge obrti, mora ja naročiti pri dotičnem samostojnem obrtniku.

K § 38. mora se zahtevati ministerska določba, s katero se bode točno določil delokrog pod kolektivnim imenom „trgovski obrt“ znanih obrtov. Dosedanja zakonita določba naj se popolni v tem zmislu, da se bode za trgovsko obrt z obrtnimi izdelki, za katere je treba rokodelskega znanja, in za trgovske obrti, kateri prevzemajo določila po meri, tudi zahteval dokaz zmožnosti. Poslednji odstavek tega paragrafa pa naj odpade.

V § 39. naj se mej drugi in tretji odstavek urine: „V jednom in istem prostoru ne moreta vršiti dve različni osobi izvzemši soprogov, rokodelskega obrta ali trgovskega obrta istega rokodelskega obrta.“

K § 44. naj se pridene: Kot „primerno unanje označenje“ se razumeva tako označenje, ki se strinja z vsebino obrtnega lista in ki ima polno ime in priimek obrtnika, izvzemši, če je firma protokolovana. Če obrtno podjetje pride po pravnem obrtu mej živečimi ali po dedščini na osebe, ki so posestniku v direktnem nasledstvu sorodne, ali na zakonsko družo njegovo, lahko ohrani prejšnje označenje. Obrtni gospodar lahko za vršbo obrta svojega privzame jednega ali več sodrugov, vender more, če gre za rokodelsko obrt, vsak sodrug dokazati sposobnost svojo. Predno začne delovati taka obrtna družba, se mora zjedinjenje naznaniti obrtnemu oblastvu prve stopinje in predložiti dokaz zmožnosti vseh sodrugov. V označenje sodružnega podjetja se morajo navesti polna imena in priimki; okrajšana označenja po načinu protokolovanih firm se ne dopuščajo.

Pri § 49. se ima po odstavku 1 pristaviti: Obrtnik, ki dokaže s pismeno pogodbo, da je prevzel obstoječo

kolikor bi se mu jih ljubilo; njihovo število je bilo omejeno. Pádarski ali lončárski mojster je smel imeti le po jednega učenca, največ še jednega za poskušnjo, a tudi tega je smel vzeti šele tedaj, ko bi se imel prvi kmalu izučiti. Pri vsprejemu v pouk in pri izstopu iz njega konec tretjega leta, plačati je moral učenec 5 gld. v zádužno skrinjo. Vsak učenec si je moral poiskati poroka, ki je jamčil zánj, da bo določeni čas ostal pri jednom in istem mojstru. Toda ako je učenec le ušel, morali so n. pr. pri barvarski zádrugi plačati poroki 12 tolarjev glóbe; jedno tretjino je dobila zádužna skrinja, drugo in tretjo pa župan. Le pádarji in ranocelniki so delali pri uhajanji nekoliko razločka, tako, da je smel n. pr. učenca ubéglega mojstru zaradi grdega ravnanja, vzeti v pouk tudi kakšen drug mojster. Če pak je ubegnul iz hudóbe, moral je ves čas, ki ga je zamudil, doslužiti, predno so ga naredili pomočnika. Pri ti priliki je moral novi pomočnik plačati júžino, ki je stala pri tem rokodelstvu več, pri ónem menj; barvarji n. pr. so odločili, da naj takšen obed ne stane nad 4—5 goldinarjev.

obrt, ali kateri more dokazati, da mu je pripalo kako podjetje po dedščini, sme rabiti pristavek: „Poprej N. N.“ ali naslednik N.“, če tudi firma njegova ni protokolovana, samo da mora poprej svoje ime in priimek navesti. Če hoče rabiti tak pristavek, more to storiti le, če naznani poprej obrtnemu oblastvu prve stopinje in se mu je to dovolilo. Če pa gre za rokodelsko ali tako obrt, za katero treba po zakonu dokazati sposobnost, more ga prevzeti in vršiti, če dokaže, da je sam sposoben.

V § 59. se ima k odstavku 1 kot drugi stavek pristaviti: „Izvezete so zlatnine in srebrnine in dragočnosti; za tako blago pa ne veljajo žepne ure.“

Mej odstavka 1 in 2 se ustavi: „Tudi agenti, ki so v direktni službi kake tuzemske firme, smejo sklepati kupčije le s trgovci, tovarnarji ali rokodelci, in ne smejo iskati naročil pri zasobnikih. Za zadostno datovane slednje leto obnavljajoče se dokumente, s katerimi se mora izkazati v direktni službi tuzemske firme nastavljeni agent, so razumeti službene pogodbe, v katerih je povedana zlasti stalna plača pooblaščenca; poleg tega se tudi mora navesti, ali je agent pooblaščen le za prodajo blaga in prejemanje naročil ali pa tudi za sprejemanje plačil in ugovorov proti že poslanemu blagu. S to pogodbo mora se vsakemu izkazati, pri katerem išče naročil.“

Za § 60. se naj urine § 60 a), kateri bode imel primerna določila o omejenji nesolidnih razprodaj. Razprodaja naj bi se le onemu dovolila, kateri uže ima vsaj jedno leto obrt. Oblastvom bi se pa morala dati pravica, da pazijo, da se zopet zaloga ne napolni, kar ni dovoljeno.

Pri § 73. je ustaviti: „Pomočniki morejo biti v delu le pri enem delodajatelji. Kdor dela rododelska dela za več delodajalcev, ni pomočnik, temveč samostojen podjetnik.“

Pri § 97. naj se ustavi: „Pri rokodelskih obrtih se za učence morejo vzeti samo osebe, ki še neso spolnile 18. leta.“

K § 108. je pristaviti: „Tovarnarji, kateri izdelujejo rokodelsko blago, morajo biti člani zadruga, katerej pripada dotična obrt.“

K § 113. je ustaviti: „Za tako omejitev pa ni zmatrati določba pravil, po katerej člani zadruga ne smejo imeti pomočnikov zunaj delavnice.“

K § 115. odstavek 2 je ustaviti: „Zadruga je pa vendar opravičena, za osnovo in ohranjenje tacih podjetij iz premoženja svojega dajati sredstva in to na podlagi sklepov združnega zbora.“

K § 132. odstavek 2 lit. a) je pristaviti: „ali oni, ki posegajo v pravice drugih (§ 36, 37 in 38 tega zakona).“

K § 141. je ustaviti: „Obrtni list in koncesijsko pismo se more še le dati, če je dokazano, da je plačana inkorporacijska taksa pri dotičnej zadrugi.“

K § 144. se ustavi: „Za preiskavo prestopkov glede neopravičenega zvrševanja obrta (§ 132 lit. a), b), c) in poseganja v tujo pravico (§§ 36., 37., 38.) veljajo posebne določbe.“

K § 146. naj se kot 3. odstavek pridene: „Zadruga imajo v vsakem oziru pravico pritožbe, zlasti pa glede podelitve obrta, obsega, opravičenega in neopravičenega zvrševanja obrta. O vsakej takej odločitvi je obvestiti tudi zadruga; priziv, ki ima odločilni upliv, izročiti je v 14 dneh.“

§ 151. ima se glasiti: „Globe stekajo se v združno blagajnico in to pri prestopkih neopravičenega zvrševanja obrta ali pri poseganji v pravico družega obrta v blagajnico one zadruga, katerej pripada poškodovana obrt.“

Ko so se prečitali in utemeljili predlogi se je začela podrobna debata ter so se predlogi tudi vsprejeli.

K zakonu o zavarovanji delavcev gledé bolezní.

Dne 11. aprila 1889 objavljeni zakon z dne 4. aprila 1889 o zavarovanji delavcev gledé bolezní, s katerim so se premenile nekatere določbe zakona z dne 30. marca 1888 (Drž. zak. št. 33), se glasi.

Član I.

§ 4. zakona z dne 30. marca 1888 (Drž. zak. št. 33) naj se v bodoče glasi:

Politična oblastva prve instance so opravičene osebe, katere imajo 20 tednov v slučaju bolezní pravico do postrežbe in zdravniške pomoči v rodbini delodajalčevi ali pa do nadaljnjega dobivanja dneve ali plače, z njih privoljenjem po preiskavi stvari oprostiti dolžnosti zavarovanja. Od te dolžnosti more to politično oblastvo oprostiti tudi učence pri članih obrtnih zadrug, če zadruga v zmyslu § 114, odstavek 2, lit. f. obrtnega reda prevzame skrb za obolele učence tako, da imajo v slučaju bolezní vsaj 20 tednov pravico do strežbe in zdravniške pomoči.

Član II.

V zakonu dne 30. marca 1888 (Drž. zak. št. 3) obsežene določbe gledé določitve in odkazanja rezervnih deležev za posamezne člane bolnišnih blagajnic se razveljavijo.

S tem zgubita veljavo § 13. št. 6 in § 28 omejenega zakona, § 47, 52, 53, 58 in 60 se pa primerno premene in § 13. št. 3 se bode v bodoče glasil:

Člani poprej imenovane vrste, kateri doneskov ne morejo plačati, ker so prišli ob zaslužek, ostanejo člani blagajnice vsaj 6 tednov.

Član III.

Ta zakon stopi v veljavo z dnem, kadar se objavi.

Član IV.

Izvršitev tega zakona je izročena Mojemu ministru notranjih zadev v porazumljenji z drugimi ministri.

Dopisi.

Ljutomer 1. maja. O času vsiljenja rokodelcev v zadruga smo pri nas štiri take skupine ustanovili, v dveh so si naši obrtniki sami Slovenci iz svoje sredine združno predstojništvo izvolili, katero je takoj združne pravila in potrebne knjige si slovenske vpeljalo. Sedaj zopet za drugo dobo izvoljeno predstojništvo opravlja združne posle v občno zadovoljnost svojih sodrugov. V zadrugi kovačev in dr. je 60 udov, kateri po 20 kr. nalog na leto plačujejo, vstopnina za nove obrtnike je 10 gld., za sprejetje učencev pa 2 gld., in za preizkušnjo in oproščenje 3 gld. vplačuje. Združne posle in pisarije opravlja predstojnikov namestnik za 10 gld. na leto. — Gotovine imamo 75 gld. in blizu 100 gld. je izterjati, vrednost inventarja znaša 30 gld.

Zadruga čevljarjev, krojačev in drugih ima više 100 udov, naredbe ima enake, a dohodke in tudi imovino logatejšo ter plačuje svojemu predstojniku 25 gld. na leto.

V tem ko se ti „Zadrugi“ tako srečno razvijate, sta drugi dve v kojih so za predstojnike više po štacunarje segnili, popolnoma s svojim nemškim uradovanjem onesrečili, jedna ne more „izvoziti“ a druga še le sedaj „naprega“. Nejednako se pač slabo druží, in „gospodje“ imajo slab pojem za rokodelsko reč!

Ako ravno sta naši zadrugi najmanjšo plačilo 20 kr. na leto svojim udom vpeljali, vendar ne more ni jeden družnik izreči, da mu zadruga tudi 20 kr. koristi; če smo ravno pri učencih nekoliko boljši red naredili, vendar ne moremo teh obrt vničujočih „fušarjev“ zatreti, ker naše c. kr. oblastvo ne kaže potrebne sile.

Sedaj se še nam smehljuje bliža okrajna bolnišna blagajnica se svojim blagrom, nas iz zavarovanja izkjučivši nam za izgojo in učenje mladine le skrb in plačilo naloga; pri drugih stanovih se mladina le z velikimi stroški k zaslužku vzgoji, a mi obrtniki moramo svoje vzgojence

še bolne sami zdrževati, če ravno ne dalje ko 20 tednov, pri tem še za pomagače skrb in plačilo in plačevati okrajne naloge in deželne naklade, ter tako drugim stanovom še bolnike zdržavati pomagati.

Sedaj pa še naj kedo reče, da te nove naredbe niso za blagor malih obrtnikov narejene.

Iz Ljubljane dne 7. maja. [Izv. dopis.]

Odkar so deloma pririle na gospodarskem polju konservativne ideje na površje, opazujemo, da so delavci ki so poprej borili se proti kapitalu obrnili pušice svoje proti mali obrtniji. Mi trdimo iz jasnega prepričanja da je to početje nenaravno in da niti ne leži v interesu delavske stranke. Največji blagor katerega človek doseči more je in ostane vendar le nezavisnost. To pa delavec zamore doseči le počom male obrtnije če postane samostojen. Če tudi toliko dela nima, da bi rabil pomočnike, ostaja mu kot samostojnik vendarle čisti prislužek svojega dela in potu. Vsaj je smér delavcev že po Lassalleju bil na to obrnjen, da se omogoči delavcem pridobivati ves dohodek svojega dela. Najnaravnejša in najkrajša pot v to pa je samostalnost! Tovarištva, katera so se ustanovljala, imela so isti cilj, in bi bila delavcem povsodi in prav lahko omogočile boljše in neodvisno življenje, ko bi se mej seboj bili razumeli. Prepričani in zavisti mej združniki pa je bil skorej edini vzrok, da so tovarštva propadla, a na njih mestu nastalo je mnogo novih samostojnikov. Obrtna postava nikogar ne ovira in zagadelj se je število obrtnikov v nekoliko letih skorej podvojilo; in delo tako razdelilo, da nihče ne rabi več tolikega števila pomočnikov kakor preje.

Skrajno varstvo male obrtnije omogočilo bi na vsak način rokodelskim pomočnikom boljše stanje, s povzdigo strokovnega pouka pa celo konečni cilj samostojnega obstanka; do katerega bi lahko dospel sleherni če bi se proizvodnje rokodelskih izdelkov po tovarnah in kapitalskih podjetnikih omejilo. Tovarniški delavci pa naj bi se po dobri zakonodaji toliko zavarovali, da mali obrtni ne bi mogli tlačiti cene dela. Prednost kapitalskih podjetnikov nasproti malim obrtnikom ne leži toliko v cenejem kupovanju surovih izdelkov, temveč v večji meri v nizki mezdi, katero plačujejo svojim delavcem in v delitvi dela. Za dela katere plačuje mali obrtnik od kosa po 5 gold. plača žid komaj 2 gold. Kdor ne verjame poizve naj visočino mezde za posamezne izdelke po tovarnah in hišnih industrijah. Tisti delavci so pač prisiljeni delati od ranega jutra do pozne noči če se hočejo preživeti. Plača delavcev pri mali obrtniji je pa taka, da si preživenje prislužijo lahko pri belem dnevu, — ko bi le vedno dela imeli dovolj. V tem grmu tiči zajec! Če se pa od strani delavske stranke s tako strastjo ovira in smeši konservativna zakonodaja v varstvo male obrtnije; deluje se s takim početjem le za veliki kapital oziroma za židovske podjetnike, kajti proizvodnje rokodelskega blaga je skorej izključno v rokah židovstva. Zagadelj doniša nasprotstvo delavcev in obrtnikov židovom dvojno korist. Če delavci ovirajo malo obrt, prisiljeni bodo obrtniki in občinstvo v čedalje večji meri kupovati narejene izdelke od židov, ti slednji pa bodo imeli čedalje več delavcev na razpolaganje. Kedor tega ne razumi ni mu pomoči, ali pa je teh mislij, da se bode potem toliko ložje prevrnil državni red. Naj bode kar hoče, vsaka stranka vživa sad svojega dejanja, kedor si želi razmere kakoršne so vže v nekaterih krajih, kjer je mala obrt popolnoma izginila, deluje naj v smislu socialnih demokratov. Mi smo vže mnogokrat pojasnevali socialne razmere, ker smo mnenja da pretečim nevarnostim ne gre vtikati glave v pesek, da se jo ne vidi. Mala obrt od merodajnih strani le na videz varovana, — uničiti se mora mej pritiskom kapitala in delavcev; in potem bode konec nasprotstvu mej njima.

Kar pa zadene obrtniškega vprašanja to si pa vendar vsajamo misliti, da se obrtniki z isto pravico smejo bo-

riti za svoj obstanek nasproti krščenemu in nekrščenemu židovstvu; kakor se socialno demokratična stranka bori za svoj obstanek. Jednaka pravica pa slehernega in svobodno mnenje je nekda gaslo socialnih demokratov, zato menda ne bodo hudi če se po tem tudi mi po njem ravnamo!

Domače in razne stvari.

„Slovenec“ čudil se je nam, kje smo pobrali v zadnji številki „Obrtnika“ nabajajočo se notico, da je nemški državni zbor vsprejel postavbo za starostno zavarovanje delavcev. Na znanje mu dajemo, da list, ki izhaja po jedenkrat na mesec ne more prinašati vsacega §. posebej. Dotlej pak je državni zbor sprejel najvažnejše, da principijelne §§. tedaj s kratkim rečeno: postavbo. Da smo pisali „klerikalna“ stranka, kar menda ni bilo prav, zgodilo se je radi tega, ker bralci našega lista vsaj večinoma ne bi vedeli koga mislimo, ko bi bili pisali „Centrum“, oficijalno ime te stranke. Mi pa dosedaj nismo znali, da je naziv „klerikalna“ stranka kaj razžaljivega; a tudi ne vemo, kako bi sicer jo ločili od konservativnih strank, ki neso klerikalne v političnem zmislu. Sicer pa mi vedno ločimo besedo od dejanja. Grof Belkredi n. pr. je silno zavzet za zasčit obrtnije v besedah, a v dejanji je razsojal obrtno postavbo o priliki pritožbe krojačev tako, da navaden človek ne more razumeti, kako se ona razsodba strinja z besedo in z duhom obrtne postavbe!

Prošnja na presv. cesarja provzročena po razsodbi upravnega sodišča pod preds. grofa Belkredija, s katero se je pripoznala kupčevalcem pravica mero jemati, kar je dotlej spadalo v področje krojaških mojstrov, dobila je po novešem poročilu 120.000 podpisov.

Bolnišni blagajnici mojstrov pristopili in uplačali so nadalje še sledeči gospodje: Bukovnik Jožef, Zalaznik Jakob, Roming Adolf, Tavčar Jernej, Reich Adolf, Bonač Janez, Šturm Franc, Ravnikar Anton, Pollak Franc, Mahnič Mihael, Hinterlechner Karol, Pust Franc, Dostal Karol, Kreči Janez, Jenko Alojzij, Hauptmann Adolf, Počivavnik Ivan, Drganc Albert. Še vedno pa mnogo obrtnikov, ki so svoj pristop objavili *d o n e s k o v n i u p l a č a l o*. Obstane družstva je s sedanjimi udi sicer osiguran, a žalostno je vendar, da mnogo obrtnikov nima toliko ljubezni do svojih sodrugov, da bi žrtvovali majhno svoto, če podpore sami tudi ne potrebujejo, — v občeni nameni! To je pač skrajni egoizem, katerega pa utegne jeden ali drugi kedaj še obžalovati! Pri kupčevalcih šteje si slehern gospodar v čast podpirati bolniško društvo, a naši „imenitni možakarji“ ne poznajo svojega stanu!

Okrajna bolnišna blagajna za pomočnike v Ljubljani je ustanovljena. Volilnih shodov se od strani pomočnikov ni nihče udeležil, tako da je moral magistrat odbrance za volitev odbora sam imenovati. Tudi od strani delodajalcev bila je udeležba nezatna. Načelstvo obstoji od strani delodajalcev iz naslednjih gospodov: Iv. Föderl na čelnik, g. Žitnik in Hirschman odbornika. V pregledovalnem odseku pa gg. Levec in Skrabec.

Termin za pričetek uplačevanja od vlade še ni določen.

Pri okrajni bolnišni blagajni v Logatcu izvoljen je načelnikom g. Fran Arko, mesar in gostilničar v Dolenjem Logatcu.

Pri katoliškem shodu, ki je bil pretekli teden na Dunaju sklenili so mnogo resolucij o delavskem obrtniškem in socialnem uprašnju. Zaradi pomanjkanje prostora objavimo jih v prihodnji številki našega lista.

Proti trgovinam na obroke se je začela v Nemčiji huda borba. Mej drugim je tudi višja poštna oblastva opozorila podrejene uradnike in služnike, da naj ne kupujejo v takih prodajalnicah, ker te imajo navadno slabo in drago blago. Da bi le ta opomin si vzeli poštni uradniki in služniki k srcu, da bi po nepotrebnem ne trafil denarja kupujoč v taci trgovinah. Pa tudi drugi nižji uradniki in delavci naj bi se po tem ravnali.

Zavarovanje obrtnih zadrug glede bolezni. Mej obrtniki je jako razširjeno napačno mnenje, da je dolžnost zavarovanja glede bolezni že izpolnjena, če pristopijo kakej splošnej delavskej bolniškej in podpornej blagajnici ali društvu. Tem pa ni tako, ker take podporne blagajnice ne zadostujejo prodpisom § 221 obrtnega reda n. pr. glede zastopstva in prispevkov obrtnih gospodarjev. Obrtnikom imajo v zmislu obstoječih postav izbirati le mej zadrugo in okrajno bolniško blagajnico.